Број 220. У Новом Саду у суботу 4. октобра 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Спљетски програм приморских Срба.

IV.

„Српска народна странка“, каже чланак I. програма, стоји на становишту „народнога начела“. Оно што даље слиједи, изгледа као некаква дефиниција, али тако крњава, непотпуна и магловита, тако непопуларна, да се не можемо доста начудити наивности редактора овога римскога броја један.

Па је ли управо тако, да се српски програм оснива само на народноме начелу? Отуда би се имало закључити, да је свако историјско државо-правно начело, чак и оно које освештава народно, а limine забачено од српске народне странке на Приморју — а то би била крупна политичка погрешка. Свакако требало је да се програм одма у овој првој реченици изјасни, а не да се остави непријатна двоумица, која ничим не може да буде уклоњена, а најмање категоричким тврђењем „Дубровникова“ чланка, да „другог начела до народнога српска странка није могла, ни смјела признати, јер је, каже писац „оно једино у нашему времену освештано великијем побједама, и јер оно потпуно одговара не само народној већ и социјалној правичности“. У толикој магнифиценцији израза, колико се крије непробављене хране!

Боже мили, није сасвим сигурно да би само народно начело у Италији и у Њемачкој, било извојштило „велике побједе“ — да се талијански, а особито њемачки препород није позивао на историјско право, на историјску еволуцију италске и германске расе, на прецеденсе државоправне природе, кад је то уједињење приправљено било и освештано знаменитим државним актима, изјавама народних скупштина, символичним крунитбама а особито оним правом на уједињење, које најзад народи добивају тек прогресивном кристализацијом историјске њихове индивидуалности, која букти под пепелом катка-да дуги низ година, пак у један мах избије јаком афирмацијом свог историјског и народног Ја. Има много истине у ријечима сад покојнога лорда Солзберија, да се „народи удружују више потребама садашњости него ли успоменама будућности“, али што је велика истина у устима енглеског државника и за енглески народ, који је од норманске најезде уједињен и послије изолован од осталога свијета, то не вриједи сасвијем за наш народ, који је управо прожет традиционализмом, чија сама пјесма није ништа друго, него историјска документација, који је одвише слаб сред јевропскога континента, да одоли својатањима сваке врсте самим народним начелом и коме у осталом нијесмо кадри били дати ништа, што би га примирило за изгубљено дивно историјско јединство Немањићске династије.

Исправније би било рећи, да се српска народна странка оснива и на народноме и историјскоме праву у колико се ово саглашава са народним.

Тад се тек може говорити о „природном развитку“, на који српски народ има право и што је друкчије или незграпни плеонизам или крњави афоризам.

Народ није прости физиолошки феномен, него је етничка и етичка персоналност. Народ није пећурак, који се данас по кишљивом времену развије у шуми под храстом, који се „природно развија“ и сутра-дан угине без родитеља и без порода. Ми би смо препоручили српским делегатима, да на својим домовима размисле о овим дивним Ренановим ријечима: „Народ је једна душа, један душевни принцип... Човек се не ствара у тренућу ока. Народ је, као што и појединац, синтеза дуге једне прошлости пуне прегнућа, жртвовања, прегорјевања... Имати заједничке славне подвиге у прошлости, а заједничку вољу у садашњости; бити заједно урадили великијех ствари и хтјети их још заједно урадити, то су најпотребнији услови за постајање једнога народа.“*)

Српски народ има сјајну историју, тако сјајну, да су њемачки историци, нама доста хладни пријатељи, у њиховим најновијим прагматичним историјама изрекли да су царство Душаново, његов поход на Цариград, његова напрасна смрт и — бој на Косову Weltgeschichtliche Ereignisse догађаји свјетско — историјскога значаја. Па зар да се ни једном ријечи не помене та историја у српском програму по превасходству историјске земље како је наше Приморје: Далмација, Дубровник, Бока Которска?

Па онда зашто полемизујемо са Хрватима и доказујемо историјско — народно право српских владалаца над земљама дубровачке и которске области над којима хрватски краљеви никада нијесу владали? Па чему тад државо-правни положај Троједнице за који су се наши оци загријевали све дотле док се то историјско право није злоупотребило са хрватске стране да се одрече равноправност српскоме племену? Па чему тад историјске, државо правне чињенице босанске краљевине и дубровачке републике које сретно побијају панхрватске планове и које ће, надамо се, кад тад ујемчити и Босни и Дубровнику у народноме јединству привилеговани, аутономни положај?

Па најзад чему сами приморски Срби, а „Дубровник“ најприв. Од првог почетка установише терминологију: Далмација, Дубровник, Бока которска, него баш против центроманије хрватских правашa и као афирмацију засебне историјске еволуције ова три дијела римско-византиског темата „Далмације?“

Питање о односима историјскога права према народноме далеко би нас занијело и прешло би границе ових критичних бележака. Наши су нас читаоци разумјели. И они ће с нама жалити што се српска странка на Приморју, у недостојању дубље спреме и приправе за тако велик задатак као што је редакција једног програма, нити циглом ријечи није сјетила корена који наш народ везивају са његовом славном ако и мукотрпном, а може бит за то

*) Qu'est-ce qu'nne nation? (Што је један народ?)

ПОЛИСТАК.

МРЉЕ.

II.

Из свакидашњег живота.

Љуба је била сироче. Од малих је ногу код баке. У породу с њоме умрла јој мати, а и оца се слабо сјећа.

Добра је та њена бака била. Све су скоро баке добре унучади својој, али Љубина бака је била особито добра. Кад јој кћи, Љубина мајка, умрла, узела је мало сироче, привила га уза се и, што но веле, сузама питала и подизала. — Отац Љубин, на брзо је за женом отишао, иметка никаква није оставио — сироче своје, Љубу, оставио сасвијем баки.

Љубу је бака однеговала. На баку се прву Љуба насмијала, око њеног је врата своје мале ручице савијала, на њезина се прса од страха сакривала, с њоме се дјетињским гукањем разговарала... све јој била бака.

И бака се била уживила у тај свијет дјетињи, у тај живот своје мале унучице и подала се сва томе. Како ли се радовала, кад је мала почела тепати, па кад се полако на своје ноге почела ослањати?!... Љуба јој је била једина мисао.

Љуба је била добра и мила, своју је баку љубила дјетињском љубави, те је бака с њоме у том дивном животу заборавила сву своју тугу и жалост. Љуба јој је била награда и наплата за све претрпјеле јаде, за све проливене сузе, за све патње... и бака је била весела...

Док је Љуба била малена, све је то ишло дан по дан једнако, лијепо, али Љуба израсте, поста лијепом дјевојком...

Бака се чешће сада и замислила. Једно је, чега се мало прибојавала. Вјеровала је она у одано срце и душу Љубину, али вријеме иде, долази — дјевојка ће се удати. — »И нестаће овога лијепота живота« — све је нешто бака говорила.

— Како ће то онда бити? — често се сама питала.

— Хоће ли према њој и онда Љуба бити овакова, као данас што је? Да неће можда — наопако оладнети?...

— Не, не, то неће бити — увијек си је одговарала. »Али оно друго?...« Каки ће бити Љубин муж?

Пред баком би се показало безбрижно и једро лице лијепе унуке.

— Шта ти је, мила моја бајо? — као престрашено узвикнула би Љуба, кад би је видјела тако замишљену и привила би се нежно уза њу, притисла би своје вреле усне на њене, а бака би Љубу загрлила, загледала јој се дубоко у очи и изљубила би је сву и сузе би се, вреле сузе бакине са унукиним измијешале, док се не би на крају једна другој осмјехнула... и још у чвршћи се загрљај загрлиле...

— Мило моје дијете — тепала би бака унуци и миловала је по свиленој коси. И као да јој је још нешто хтјела рећи, али, или није могла, или није знала право шта би јој рекла. У Љуба се све више привијала уз баку...

— За њу је добар и честит муж — мислила је бака. — Овако нежно и мило створење није ма за кога. Боже, каки ли ће јој муж бити!... Да се је на правога намјерити...

Знала је бака за данашњи начин женидбе, па се прибојавала.

За сиромака да је даде — зар сиротињом да ми бави, чедо моје! — Мајстор је био мало за њену унуку. А и гдје је погодан мајстор?... Господа опет или се не жене, или траже много...

— Све ћу драге воље дати, само да ми је дијете срећно — мислила је често. — Немам Бог зна што, али и ово мало сиротиње, ова кућица над главом, па башчица... вриједе ваљда нешто. Неће бити на одмет. Паметну човјеку добро ће доћи... Само, само, да се на добра човјека намјерити. Ја ћу и онако још дан два, само да ми је дочекати да то свршим...

Бакина се жеља испунила. Удала се Љуба. И на добра човјека и господина се намјерила.

— Добар је као добар дан у години — говорила је бака за Љубиног мужа, који је био чиновник, а звао се Рада.

Раде суште злато и доброта. Па милује, па разговара, па се и за све брине. Не може љепше бити. Љуба уживa као паунница. Весела је и срећна.

За баку ни да кажем. Чисто се бојала толике среће. А да Раду још више развесели, учини му по жељи и све своје препише на њега. Што не би!...

Лијепи им дани пролазише... Али не за дуго.

Има у свијету чељади зле среће, и никако им се неда, па не да, да мало одану. Једно

баш два путâ славнијом, прошлости. „Прави су напредњаци“ још говораше Ренан*) „они који за полазну тачку свога рада узимљу дубоко поштовање прошлости.“

Нека то добро упамте наши напредњаци око „Дубровника“ и „Српског Гласа“, па да и сви Срби од којијех многи тако раде и политизују како да српски народ нема родитељâ или да их има — незаконитијех.

*) Souvenirs d'enfance et de jennesse.

Како се поступа са Србима наставницима у Троједници?

Школским законом од 31. октобра 1888. предвиђени су изванредни стручни течајеви за продужно образовање учитеља и учитељских приправника, на којима би се имало спремити учитељство за службу на вишим пучким школама. Но требало је равно 15 година, да се први такав течај отвори. Наредбом од 2. септембра 1903. отворила је влада такав течај, који ће трајати 8 месеци, почима 2. новембра о. г., а завршује концем јуна 1904. За сад остављамо на страну питање: да ли је довољан течај од 8 мјесеци, да се оспособе учитељи за више пучке школе, које су скоро у свему изједначене са нижим разредима средњих школа на којима послују учитељи са факултетском спремом; него ћемо да се осврнемо на састав учитељског збора тога »изванредног течаја«.

Могли смо очекивати, да ће за професоре тога течаја бити постављени старији, искуснији професори загребачких средњих школа, без обзира на веру и народност њихову; но као што вазда, тако и овог пута, Срби професори бише запостављени. Од 12 професора, наставника тога течаја, нема ни једног Србина.

У Загребу има на средњим школама Срба професора за сваку знанствену струку, овде не вреди изговор, који је код владе уобичајен, да нема способних Срба. Шта више, овде истичемо, да је за професора геометријског цртања постављен професор обртничке школе Игњат Вуксан, коме је главна струка просторучно цртање, премда у Загребу имаду 3 оспособљена професора те струке, од којих су двојица Срби, заслужни и искусни професори. Овде се не може претпоставити, да дотични владин референт не зна разлику између просторучног и геометријског цртања, и да је ово тек случајно учињено, него је то намерно удешено, да се ма и овим начином мимоиђу она два старија и ваљана професора, да у збору не буде ни један професор Србин.

Исти разлог руководио је меродавне и код избора професора за природне науке. За ову струку постављен је професор Бајер, а заостављен старији, врстан и савестан радник на научном пољу, професор Мојо Медић.

Бајер је управитељ учитељског конвикта, ожењен без деце, има тамо слободан стан, храну, огрев; а Медић нема никакове приватне заслуге, а има бројну породицу. Овде ваља напоменути, да је професорима овог течаја одређена награда од 70 фор. по недељном сату.

Исто тако за »хрватски језик« постављен је проф. Боранић, кајкавац, који и сам мучи муку са диалектом и нагласком, а запостављен наш Шкарић, који је старији и вреснији, промовисан је sub auspicus regis, на част доктора филозофије, али је код нас довољно бити Србин, па да све способности и врлине оду у засенак.

На длаку слично поступљено је и са Србима учитељима, који се пријавише за слушатеље овога течаја. Од 73 слушатеља примљено је од Срба словом два учитеља и четири учитељице.

Треба ли овоме коментара? Р.

Београд, 2 октобра.

Скупштински рад иде својим путем. Али право да кажемо, ми смо тај рад замислили друкчије, бујније, одушевљеније.

Одушевљења нема. А то излази отуда што оба крила радикалне странке везују једно другом руке, убијају вољу. Чисто изгледа, да би и отворена борба донела више користи, но овако.

Слушао сам од једног српског хајдука из Вукаловићевог доба, како је провео једну ноћ с Турцима „на веру“. Он и његови другови са Турцима заједно вечерају, али им у крилу одапете пушке Не верују један другом и ако су ухватили веру. Рече, да је многе ноћи провео у борби али она ноћ у лепом друштву била му је најстрашнија.

Овако раде данас заједно оба крила радикалне странке. Ухватили су неку веру, седе заједно за једним столом. Али не тражите правог расположења за рад, још мање одушевљења. Сваки је на опрезу, да ли му је на мети барут.

Ово опажају и осећају сви. Ово ће бојим се и сувише избијати из целокупног рада. Скупштинске су седнице слабо посећене и сваки мисли о другом, а не толико о оном о чему се ради. Тавна слика, ал на жалост истинита. Кад је народ гласао за оба крила радикална, мислио је да треба заједно да раде, а не да везују један другом руке. Ово је сад рад под морање, само зато, што не беше другог излаза.

Скупштина се конституисала и изабрала за председника Ацу Станојевића, а за потпредседнике Љубу Давидовића и Павла Ранковића. Престолна беседа беше без боје, а доста је без боје и нацрт адресе, што га је израдио одбор. Но о томе ће још бити речи. На последњој скупштинској седници тражила је влада индемнитет: да буџет за 1902. годину важи и за 1903. годину.

Пало је речи, да се утврди стање до 29. маја. И да се позову на одговорност они, који су штетили државне касе.

Министар финансија није био још у стању да даде тачне податке. Обећао је, кад буде израдио буџет за 1904. годину, да ће онда изнети податке о зајму од 60 милијуна и да ће те податке изнети, кад буде тражио накнадне кредите и извештавао о прекораечњу буџета. Толико је изнео, да је буџет прекорачен са 10 милијуна динара. Као што се види, министар обриче врло тавну слику.

Ако поред свију огромних тешкоћа не наступе ускоро боље прилике међу посланицима, тешко се може замислити, да ће поћи у истини на боље.

Криза.

Будимпешта, 2. октобра.

Ако се потврди истинитост најновије вести, онда ће данашњи замршај добити још оштрији вид. Ствар је у овоме: Одбор доветорице, којег је изаслала владина странка да састави војни програм те странке, сложио се у начелу и остале су још само појединости да се израде.

Тај у одбору деветорице једногласно усвојени начелни нацрт поднео је министар финансија Лукач краљу. И вели се, да га краљ није усвојио, јер се и у њему много тражи, више но што би краљ хтео да даде, попусти. Ако је ово истина, онда је истина и то да би круна дошла у сукоб са целим угарским сабором. Одбор деветорице, односно либерална странка неби могла више да уступа и попушта и од тих својих установљених захтева. Опозициона штампа с правом тврди, да би онда морала отпасти и комбинација са Тисом и Андрашијем, и другима, јер су и они усвојили у начелу тај нацрт као чланови одбора деветорице, дакле и они неби могли уступити.

Како ће се ствари даље развијати тешко је, управо је немогуће предвидети. Сутра ће бити од владара примљени у аудијенцију прво гроф Кун Хедервари, па гроф Јулије Андраши и гроф Стеван Тиса. Сва тројица звати су за пре подне.

У политичким круговима једино се говори о начелном нацрту одбора деветорице и о томе, да је краљу и он претеран. И говори се о сукобу краљеву онда са целим угарским сабором. Личне комбинације сасвим су скинуте с дневног реда.

Извештај

о прегледању рачуна код српских народних црквених фондова (за год. 1902.).

(Наставак.)

29. Одлуком вис. сл. С. О. број 4870/1193 ex 1892 — узет је на знање унос своте од 15.351 К. 77 ф. у благајну српских нано-црквених фондова, коју је своту управа властелинства Даљског уз допис од 26. јула 1902. год. — за рачун интеркалара и за позив патријарха Германа Анђелића припослала као „главницу и камате, што проистиче из кауције“ бившег властелинског закупника Стевана Боде из Белог Брда.

С обзиром на обрачун, који су изасланици вис. слав. С. О. у своје време између патријарха — Георгија Бранковића — у погледу интеркаларног рачуна иза патријарха Германа Анђелића обавили и вис. сл С. О под бројем С. О. 1940/570 ex 1899. поднели, који га је под горњим бројем финализао, испоставља се, накнадним уносом горње своте, да у овај обрачун нису све обрачунске своте узете — те да је према томе вероватно, да има још каквих свота у „интеркаларном књиговодству“ властелинства Даљског, које би се морале са патријархом Георгијем Бранковићем — обрачунати.

С тога предлажем, да вис. сл. С. О. — позове управу властелинства Даљског, да из интеркаларног књиговодства пошаље детаилни извод о свима потраживањима, која су у време истог вођена, т. ј. од 8. децембра 1888. до 1. јуна 1890. — постојала, те да узме у исти извод и своте евентуално уложене у новчане заводе, и да уједно искаже, откуд и докле је рок свију закупа трајао на властелинству даљском, ко су закупници били и дан, кад су који закупи и потраживања и улози новчаних завода плаћани, односно подизани; исто тако, да управа властелинства Даљског јави, да ли је и у коликом износу је отштета усљед туче на властелинству даљском у корист патријарха — Германа Анђелића, а и његовој смрти од стране асекурације — ликвидована и колико је истим случајем пореза властелинству даљском отписано.

30) Манастири Бешеново, Велика Ремета, Јазак, Раковац, Фенек, Опово, Шишатовац, Бођан, Ковиљ, Грабовац, Ораховица — дугују народним фондовима укупно 129.626 К. 85 пот. а на то до 31. децембра 1903. камате 9731 К. 52 пот. — Одлуком С. О. број 4803/1473. ex 1894. отписано је манастирима камате укупно 21 хиљаду 720 фор. 34 новчића или 43.440 К 68 пот., који је отпис сабор од 1902. поништио.

их зло за другим прати; још једна рана ни зацијелила није, а већ се дубља начинила — »да се за зелен бор увате, и он би се, зелен, осушио« . . .

Тако и бака. Тек што је мало оданула и почела с унуком лијепо живјети, кад је држала, да је лијепо свршила свој посао, зла коб не даде јој ни то да ужије. Чега се прибојавала и не убојала се. У чашу среће нали се и прели жучи . . .

Раде од једном поче у зло. Испочетка је само шутио, тек ако би коју обијелио, као од милости. — »Послови, ваљда, не даду му мира« — мислила бака и тјешила се.

Послије почео и лармати, пријетити — изостајати и чак опијати се . . .

— »Шта је то сад?« — питаше се у снебивању бака. »Јој, јој, како ће се то свршити. Јадно моје дијете . . .!«

Свршило се брзо. Пред сваким се јадао, што је узео просту жену, а и њима у ларми слично је казао. Љубу је чак и тукао.

Да је гром у баку ударио, неби јој горе било. Почеше обадвије венути. Само Љуба млађа и слабија прије леже у кревет и не устаде из њега . . .

—

. . . Бака ју је преживјела ваљда за то, да доживи још и то, да је Раде баци напоље из њене рођене куће, и да се на крају мораде потуцати и по туђим буџацима . . .

Стево Јањетовић.

Манастирима је камата са 4% прописана, па не само, да не плаћају ту ниску камату, него још дугују у име заостале камате 43.440 К. 68 пот. са додатком 9731 К. 52 пот. — укупно 53.172 К. 20 пот.

Поред тога испослована је манастиру Фенеку припомоћ одлуком под бројем С. О. 1229/603. ех 1882. — и исплаћена у износу од 11.874 фор. 19 новчића — а манастиру Грабовцу дата је припомоћ према одлуци С. О. 5031/1891. ех 1895. свота од 5000 фор. — поред зајма од 5000 фор. — на који му је одлуком С. О. број 5573/1861. поново дата милостиња од 1400 К., да с тим на горњи зајам камату подмири, а камату за 1902. одмах, т. ј. септембра прошле године, али што се такође није десило.

Књиговодство српских народно-црквених фондова пропустило је, да задужи манастире поново, за отписане им камате, при том манастири нити плаћају текуће, нити заостале камате, нити враћају главнице.

Ваља зато одредити, до којег се времена имају главнице отплатити уз редовно плаћање камате, јер ће иначе ови дугови вечито на папиру постојати.

31) Рачуни манастира Грабовца, нису финализани, јер нису у реду, који неред потиче још из времена, кад је Герасим Петровић настојатељем манастира био. — Потребно је, да књиговодство српских народно-црквених фондова поднесе извештај о тим рачунима и у случају кривице, да бивши настојатељ, Герасим Петровић — који ужива богословску профе орску мировину, а од манастира Војловице, дијурну од 210 К., као се то из рачуна истог манастира за годину 1900. види, накнади штету манастиру Грабовци.

32) Манастири су у току ове године у име сувишка од годишњих рачуна унели само 2913 К. 30 пот. — Обзиром на ту околност, имало би се настојати, да се исказани сувишци манастирски енергично рекламују. Поред тога би морало књиговодство водити евиденцију у књигама фондовским о овим сувишцима, односно ставити их на рачун дотичних манастира, јер се иначе ови сувишци изгубе из вида, а унос њихов пређе савршено у заборав.

33) Управни трошкови прелиминирани су на 60 500 К., а износе 72.859 К. 17 пот. — дакле већи су за 12.359 К. и 78 пот. — У рачуну управних трошкова налазе се и такви издатци, који су, изгледа ми, олако исплаћивани — Тако је у име ванпарбених трошкова издано 3469 К. 53 пот. — према предрачуну од 1600 К. — за 1869 К. 53. пот. више.

На путне трошкове у Пешту — приликом предаје вредносних артија — исплаћено је г. г. Влади Јовановићу и Милану Механџићу 191 К. 60 пот., који је издатак после благајни српских народно црквених фондова повраћен. Моје је мишљење, да је лично ношење вредносних папира код данашњих комуникационих средстава и могућности осигурања пошиљака од вредности — са свим излишно

(Наставиће се.)

Политички преглед.

Бугари и кнез Фердинанд. У Бугарској као да се спремају крупни догађаји. Незадовољство против бугарског кнеза Фердинанда расте све јаче. Бугарски листови доносе оштре чланке против њега. Оптужују га не само због тога, што је повредио устав, већ да је издао бугарску народносну мисао. И разјашњују то са његовим туђинским пореклом. У мађедонским и другим политичким круговима држе, да ће кнез Фердинанд или морати објавити рат Турској или захвалити на бугарском престолу. Они, који боље познају кнеза Фердинанда, мисле, да ће он пре захвалити на бугарском престолу у корист свога сина.

Талијански краљ у Паризу. Талијански краљ и краљица дочекани су у Паризу сјајно и срдачно. Срдачан и искрен беше и онај дуги притисак руку и онај загрљај талијанског краља са председником француске републике Лубеом при састанку на станици. На свечаном обеду у елисејској палати наздравио је Лубе талијанском краљу и краљици. — Садржај здравице у главном овај: Француска свећа посету талијанског краља код председника своје републике. У том види сјајно изјашњење уског споразума, који је успостављен између Италије и Француске. У осведочењу, да обе државе могу од сада у међусобном поверењу и са истом добром вољом, радити на својој народносној задаћи, Француска поздравља са искреном радошћу талијанског краља и краљицу. А председник њен испија чашу у здравље њихово, у славу талијанске владе, краљевске талијанске породице и срећу и процват целокупне Италије. Краљ Емануило одговорио је у главном ово: Искрене речи председникове и сјајан дочек вароши Париза и целе Француске, дубоко су га потресли. И он види у том дочеку нешто више од изјаве оне изврсне учтивости, која је урођено својство француског народа. Справом гледа Француска у његовом данашњем присуству природну последицу свршеног дела, зближење између обе ове земље. Интереси Италије захтевају да поради свим силама да се одржи мир. Уверен је да то мишљење дели и Француска. С тога је двојином сретан да се налази на француском земљишту. Пије у здравље председника и на величину и процват Француске.

Стара Србија и Мађедонија.

Лист »Граничар« што излази у Пироту, добио је од својег дописника из Софије ову невероватну вест: Поред свега уверавања о некоме споразуму са Турском, ратоборна струја све се више опажа и јавља. Позвата је резерва од 1892. год. Стални кадар који је био на становању у Цариброду, отправљен је данас железницом на границу према Турској. Коњи из Мађарске непрестано се овамо транспортују. Пре неки дан приспело је железницом 250 добрих коња за артиљерију. Турске трупе прешле су на бугарско земљиште за пуна три километра. Бугарска живо шаље своју војску према турској граници. Расположење за рат расте све више. Узрујаност велика. — Ми је бележимо по новинарској дужности, а одговорност за истинитост њену остављамо реченом листу и његовом дописнику.

Многе комитске чете, које изводе операције око Месте, Струме и Једрена, у очајном су положају, јер их је многобројна војска опколила са свих страна и пресекла све излазе, те нити могу да се врате у Бугарску, нити да изводе даље операције. Многи ће се морати живи предати Турцима, док падне први снег.

Једна комитска чета у сереском крају претрпила је ужасан пораз. Имала је огромних губитака, а и много рањених. И турска је војска доста страдала од динамитских бомби.

Из думајског краја потиснуте су многе комитске чете, а потисла их је турска војска. Чете су се вратиле у Софију. Међу овима била је и чета некаквог Ковачева, у којој је било на 200 четника.

Власти су почеле издавати пасоше за иностранство само старијима од тридесет година. Млађи добивају пасоше само ако путују са оцем или имају поуздана јемца.

У охридскоме крају мир се по мало повраћа, а послови теку својим током. Догађа се још по који омањи сукоб, али су они без икакве важности.

У целоме вилајету осећа се нека промена. Ретко се чују топовски пуцњи и експлозије динамитских бомба. Само се хапсане пуне више но икад.

Вести из места и са стране.

Радозналом уредништву „Новог Србобрана“.

У 216. свом броју „Нови Србобран“ доноси ову биљешку:

Докле су допрли радикали? „Застава“ се хвали, како су радикали допрли до Дубице. Желели бисмо да нам „Застава“ каже, који су то радикали у Дубици,“

Радозналом уредништву „Новог Србобрана“ у место „Заставе“ саопштава ево један дубички радикалац, да су данашњи радикали у Дубици они исти, који су у своје вријеме борили се и очували фонд српске вјероисповедне школе, школску зграду и школу у Дубици; који су са др. Ђорђем Красојевићем и пок. Пајом Јовановићем покренули лист „Србобран“ у Загребу и били му дуго времена сарадници и дописници и који су вазда стајали а и сад стоје на биљези за интересе српског народа.

Један дубички радикалац.

Српско трговачко удружење у Новом Саду.

При покретању српског трговачког удружења било је у јавности доста говора на каквој основи треба таково удружење основати. Штета што се меродавни нису на то обзирали, већ су трговачко удружење поставили на некој основи која не одговара ни удружењу, које је постављено на хуманитарним основима ни удружењу, које је основано по правилима трговачког закона. Министарство је та правила одбацило, а већ и зато што су господа из управе заборавила потписе ставити под правила. Сад су већ увидели, да се тим путем не долази до остварења трговачког удружења и да двогодишњи досадањи рад није донео успеха. Зато сазваше за 29. септембар главну скупштину, којој предложише промењена правила, која треба да одговарају упуствима трговачког закона.

На скупштини искупило се до 50 чланова, који су примили предложена правила онако, како је привремени управни одбор предложио, јер су напред изјавили жељу, да се за сада ништа не мења на тим правилима, и тако је усвојено. — За тим се изабрао управни одбор од 15 чланова. Упало је у очи да многи трговци из Н. Сада, нису хтели да уђу у управу и то баш они, који су до сад радили на удружењу. Надзорни одбор од 5 особа и одбор, који ће записник оверовити. Пошто су неким члановима изјавили записничка признања, свршила се и ова скупштина трговачког удружења са уобичајеним банкетом са здравицама. Када се правила потврде, онда би тек настао почетак главног рада.

Положио професорски испит.

Др. Бошко Петровић положио је на загребачком универзитету професорски испит, и то немачки језик и филозофију као главне предмете, а српски језик као споредни. Др. Бошко Петровић свршио је пре тога и богословију, а у Бечу је положио и докторат филозофије. Честитамо му на постигнутом успеху, и надамо се, да ће својим знањем и умењем послужити којем нашем српском заводу у Угарској, а не као и многи стручњак изгубити се у туђиштини.

„Коло Младих Срба“ у Будимпешти.

Јављају нам из Будимпеште: „Коло Младих Срба“ конституисало се на првој својој овогодишњој седници овако: Председник: Марко Вилић, филозоф; подпредседник: Стеван Смедеревац, медицинар; благајник: Светозар Станковић, техничар; I. тајник: Симеон Матејин, медицинар; II. тајник: Павле Нинков, техничар; књижничар: Ненад Вукичевић, филозоф; домаћин: Михајло Матић, медицинар.

На новој управи је, да маром својим поради, да омладина наша маром и истрајношћу, што чврће пригрли ову своју установу и поради на што бољем процвату њеју.

Толстој о војничкој служби.

Неки образован војник упитаће једном духовитог Толстоја, шта мисли он о војништву у опште. Толстој му је одговорио опширно у једном паришком часопису, те између осталога рекао је и ово: „Не велим да је зло, што учите војнике читати и писати, али је зло то, што ви служите у пркос томе, што познате злобу и лаж у војничкој служби, с њезиним слепаријама, с њезином заклетвом и дисциплином. Како може бити човек са собом задовољан, ако остане код војске, добро знајући, да је коначна сврха ове службе: мука и уморство на заповед сваког индивидуа вишега чина. Ко зна, да је војништво неплодно трошење најбољих сила народних, тај не може никако бити сам са собом задовољан.“

20. век и Папа Пие X.

Много се говори у последње време, како папа Пие X., неће ништа да зна о застарелим фразама и и традицијама у Ватикану. Он их сваким даном све више подкресава. Међутим то није никакво чудо, 20. век мора да раскине са свачим што је неприродно, па ма се то збивало и на још вишем месту каквом, а не Ватикану. За то је са свим природно и ово што се јавља из Ватикана: Био је обичај да у присутности папиној несме нико сести, док га он не позове. Али такав позив онда, значио је врло много. Јер кога је папа позвао да седне, тај ће на сваки начин добити кардинални шешир. Па тако се

не давно нађоше у аудијенцији код папе више Цисцерцита (ред калуђера), које папа позва да седну. Ови се сви згледнуше и чисто преплашено помислише, е ће сад сви добити кардиналске шешире и не усудише се сести. Папа их и по други пут позва да седну, ал они по други пут не смедоше сести, докле папа на послетку не рече нешто љутито, али више и у шали: „Та ваљада нећете да вам и столицу донесем“, онда седоше.

Слободно талијанско свеучилиште у Инсбруку.

Тридентинско талијанско ђачко друштво издало је окружницу, којом јавља, да ће се идућег месеца у Инсбруку основати слободно талијанско свеучилиште. Предавање на томе свеучилишту обећали су многи чувени професори талијански, међу којима се налазе: Кардуци, Ламброзо, Мантелаза, Рава, Мазони и др. На тај ће се начин талијански ђаци сакупити у великом броју, у Инсбруку, и на тај начин отпочети још јачу акцију за оснивање талијанског свеучилишта у Трсту.

Прослава 50-огодишњице Бранка Радичевића.

Сомборска српска читаоница уз благохотно учешће пречасног православног српског свештенства овдашњег као и уз пријатељско суделовање лика православних српских учитељских школа сомборских и сомборске српске певаче дружине прославља у недељу 5. (18.) октобра 1903. године педесетогодишњицу смрти неумрлог песника српског Бранка Радичевића.

Прилози на српско народно позориште.

1. Г. др. Милан Поповић, лекар у Старом Бечеју, послао је један део чланарине за ову двојицу родољуба и то: а) за Милоша Гаванског, бележника у Старом Бечеју, 30 круна с обвезом, да ће остатак чланарине од 70 круна исплатити у року од 3 године дана; и б) за Вељка Вујића, трговца у Старом Бечеју, 30 круна с обвезом, да ће остататак од 70 круна исплатити у року од 3 године дана. Оба ова родољуба примљена су за чланове.

2. Г. др. Владан Војновић, адвокат у Старом Бечеју, исплатио је IV. и V. рату своје чланарине, чиме је постао редовним чланом.

3. Г. Данило (Дина) Седмаков, трговац у Тителу, послао је други део своје чланарине у износу од 100 круна, чиме је исплатио обећану чланарину од 200 круна.

На свима овим родољубивим прилозима изјављује управни одбор „Друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

Наполеонове старине.

Не давна се продавале у Лондону на јавној дражби неке старине цара Наполеона. Колико их је заинтересован свет уважавао, види се по овоме: Један Наполеонов капут продат је за цену од 4183 марке; један прамичак његове косе донео је 20 марака; један комад црног дрвета од његове палице вредио је 214 марака. Без сумње да је лицитација ова повољно испала.

Сретна мати.

Др. Вортих, лечник базелске мисионске постаје у Албури у (Африци) јавља, да је нека црначка жена тамо на једанпут родила шесторо деце и послао је уједно и фотографију те сретне матере. Од новорођенчади петоро је мушких и једно женско. С почетка су деца била здрава, али су после редом једно по једно умирали, јер их родитељи не могоше хранити. Мати говори, да јој је то пети пород. Први пут је родила једно, други пут двојке, трећи пут четворке, а четврти пут тројке. У свему је родила у пет пута шеснаест деце.

Важан изум.

Неки Талијан, Ернесто Бенедети, изумео је човечији оклоп, који се не може хитцем из пушке пробити. Тај је оклоп ових дана у Милану опробан и каже се, да је успех са свим повољан. Нема сумње, да је овај изум по човечанство врло важан, нарочито са војничког гледишта. А пође ли Бенедету за руком, да свој изум усаврши и за ратне бродове, онда ће му изум бити од неоцењиве важности у опште. Оклоп је начињен од непознате масе. Дебео је три милиметра и као што рекосмо, пушчано га зрно не може да пробије, а ударац сабљом или убод једва да га и запара. Само треба да се обистини.

Звер-мати.

Из Дуна-Адона, под Будимпештом, пишу о овом грозном случају. Нека назови мати имала је ћерку од својих десетак година, коју је непрестано пребијала и кињила за и најнезнатнију погрешку какву. Тако и последњих дана, ћерка нешто погреши, а она је спопадне и ударати стаде, док кукавно дете не паде у несвест, те након неколико тренутака и издахне. Али зверу матери не беше ни тога доста, већ тако мртво дете своје, стаде и ногама газити. И томе зверству једва жандари стадоше на пут, пошто је ухватише и у затвор отпратише. Путем је једва спасоше од гњева прикупљене светиње.

Најскупљи рубац (цепница).

Маргита, мати шпањолске краљице, има данас најскупљи рубац (цепницу) на свету. Начињен је од праве млетачке чипке и зготовљен крајем XV. столећа. Вредност му износи око 50.000 франака.

Брзојави „Застави.“

Стигли 3. октобра.

Криза

Будимпешта. У политичким приликама нема промене. Верује се да ће Тиса после данашње аудијенције добити пуномоћ да састави министарство. У пркос томе многи верују пре у кабинет Лукачев, јер ће се стање погоршати ако се повери Тиси да доведе до помирљива решења кризе.

Тиса и Андраши саветовали су се ноћас са Лукачем.

У аудијенцију су звати данас гроф Куен Хедервари за 10 сати, гроф Јулије Андраши за 11, а гроф Стеван Тиса за ½1 сат.

Кошутова странка изјављује, да не води политику личности, сваки ће јој државник добро доћи, који ће отпочети решење кризе на програму, који се може усвојити.

Беч. Његово Величанство примило је у пола 11 сах. грофа Хедерварија у аудијенцију. Министар председник је још синоћ конферисао са Андрашијем и Тисом те је и о предмету те конференције краљу реферисао. Краљ је позвао к себи за 11 сати Андрашија, за пола 1 сат Тису а за пола 2 сата Лукачија. Сви ће се још данас у Будимпешту вратити, јер је краљ са дочеком белгијског краља заузет.

Позив на претплату,

Са 1. октобром 1903. ступа „Застава“ у четврту **овогодишњу четврт.** „Застава“ излази на 6 страна, **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, који такође на 6 страна излазе. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди о народном здрављу, о правним поукама итд. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, 11. септембра 1903.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Трговина.

НОВИ САД, 1. октобра 1903. године Пшеница прве квалитете нова 7 фор. 10—15 н. Пшеница средња 7 ф. — н. Пшеница лакша роба 6 ф. 80—90 н. Пшеница 6 ф. 30—80 н. Јечам 5 20—30 н. Зоб 5·10—— ф. —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 10—20 — н. Кукуруз у зрну нови — ф. ——— у клипу 2 ф. 80—90 н.

Маст 66 фор. Сланина сува 66 фор. дебела пушена 66 фор. Све од 100 килограма.

Свиње угојене теже	43—44 нов.	живе
„ средњи . .	41—42 нов.	мере
„ лаки . . .	38—40 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	40—45 нов. по комад	
Јагњци	——— по пару фор.	
Овци .	10—20 по пару фор.	

Стање воде под Новим Садом.

13. окт. било је	1·19 мет
14. окт. било је	1·20 мет

*

БУДИМПЕШТА, 14. октобра 1903. Дневни извештај са будимпештанске житне берзе филијале Српске Банке.

У промету је 42.000 метарских центи.

Готова роба.

Потиска пшеница 77—82 киле 7·45—7·95— бачка 76—78 кила 7·50—7·90; банатска 75—78 кила 7·40—7·85; сремска 74—78 кила —7·55— на три месеца унапред. — Нова раж 6·05 до 6·20. — Јечам 5·30—5 55. — Зоб (овас) 5·35—5·60. — Стари кукуруз 6·——6·10—; нови —·—·—; чинквантин —·——·—. — Ситна проја —·——. — Банатска репица ———, а купусара —·———·—. Лаћено семе —.———; кудељно семе ———. — Нова луцерна детелина ———; црвена ———.

Правац (тенденција) пшенице чврст и са 2½ потура скупљи.

Примедба: Данас је продато 3000 мтц. сремска жита по 77 кила за 7·62½; 200 мтц. кукуруза по 6·12, 200 мтц. по 6·15 и 600 мтц. по 6·10. Термини по закључку берзе у ½5 сати после подне.

Пшеница за октобар 7·65 а за април 7·73. — Раж за октобар 6·25, а за април 6·47. — Зоб за октобар 5·35, а за април 5 61. — Кукуруз за септембар 1903. —— за мај 1904. 5·24 за јуни 1904. —— за јули 1904 ——. — Репица (купусара) —

Цене се подразумевају по 50 кила у крунској вредности.

Све врсте хране примамо у комисију на продају, а посредујемо и при купу, све уз најповољније услове. — Са ближим обавештењем стојимо радо на расположењу.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке, IV. Váczi-utcza 34.

*

БЕЧ, 13. октобра 1903. — (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару је било пријављено 5611 комада мађарских и 5114 комада пољских. Свега 10.752 комада.

Трговина је била лабава.

Продавало се:

Прима роба	105—106 кр.	изнимно 102 кр.
Средња „	102—103 „	
Лакша „	98—102 „	
Сремска „	102—104 „	
Српска „	97—103 „	
Пољска „	77—94 „	

Цена је сланини 136—138 кр.

„ „ масти 138—140 кр. Све од 100 кгр

*

Вашар рогате марве.

На данашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 4906 комада, од којих беше 3195 угојених волова и 1711 комада бикова и крава.

Трговина је била непромењена.

Швајцарски прима —	80—88	кр.
„ средњи —	68—78	„
Мађарски прима —	70—82	„
„ средњи —	60—66	„
Лошији — — — —	50—62	„
Бикови — — — —	53—73	„

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Прикази.

Хајнрих Хајне. Од Доброслава М. Ружића. (Прештампано из »Дела«). Београд. 1900. Цена 60 пара дин.

За своју трговину

потребујем једног помоћника за гвожђарску струку, а једног за мануфактурну бранжу. Ступање у радњу одма.

Миша Николић,
833 1—3 у Инђији (Срем).

ВАЖНО
за оне
КОЈИ ПАТЕ ОД СТОМАКА

Немање апетита, болове у стомаку, муку, главобољу услед хрђавог варења слабости стомака, сметње у стомаку, сипњу итд. одстрањују светски признате

Брадијеве 787 1—15

Маријацелске капљице

за стомак.

Много хиљада захвалница и признања!

Цена једној флаши са упуством 80 потура. Велика флаша 1 кр. 40 пот.

Добија се у апотекама.

Главни депо:
G. BRADY Apotheker
zum „König von Ungarn“ in Wien.

Треба дакле захтевати безплатно шиљање шпецијалне брошире. Кад се пошље 5 К добија се 6 мали флашица за 4 К 40 п. и три велике флаше франко.

Заступство за Угарску: Apotheker **Josef v. Török** in **Budapest** Königsgasse 12.

Од потварања треба се чувати, праве маријацељске капљице за стомак морају са горњом заштитном марком и потписом бити.

КО ЈЕ?

— Криминална повест. —

Написао **Петар Дорошенко.**

(Наставак) (33)

Подигла се, прибрала се и површином руке прешла је преко очију. Зи тили час нестало је страсне узрујаности а место ње појавила се тиха скромност. Промена се збила за један тренутак. Кад је Дуњаша дркћући ступила на праг у пратњи мојег изасланика, стајала је Барбара потпуно равнодушно на својем старом месту, и нико не би могао на њој видети знак мало час проживеле буре.

Преко леве руке младог девојчета висила је брижљиво савијена плава јутарња хаљина. Ишла је право Барбари. Но ја сам јој брзим покретом пресекао пут.

„Покажите је прво мени“, рекао сам, пруживши руку за хаљином.

Није смела да се противи, али на лицу јој се указа јед, а срдит, прекоран поглед, који је бацила на својег пратиоца, јасно је издавао њен страх.

Раширио сам хаљину на столу, и пред очима пажљиве Барбаре и обе женске, покушао сам дал' нађено парче одговара подеротини на левој страни поруба.

Једнодушан узвик потврдио је мој покушај. Складност је била утврђена.

„Господе, Исусе Христе!“ повикала је радознала служавка, „где сте само то нашли, тако мало парче — па се опет није изгубило. Кад и кад тражимо нешто веће по цео дан, па не можемо да нађемо, као да је у воду пало!“

„Дајте ми то парче — молила је Дуњаша — ви га не требате, а ја ћу подеротину тако добро зашити, да је нико неће приметити. Не можете да замислите, како сам била жалосна, што би због тог парченцета изгубила целу полу“.

„Но, овде се не ради о томе“.

„Шта? Ваљада ми нећете хаљину узети.“ А у живим очима њеним указа се преплашеност и јед. „Нико ме не може назвати лоповом. То је моја својина. Позваћу се и на саму Лауру Викторовну. Тек сам је јуче добила на поклон. Сад је жалост у кући, и она је не може носити. Нека говоре завидљивци што хоће, њима се не може све веровати“.

Две јој се сузе указале у трепавицама.

„Умирите се пре свега. Нико не помишља на то, да вам оцрни ваше добро име или да вам одузме вашу својину. Ви знате, да сам овде, да спроведем истрагу због смрти грофичине. Ту хаљину требам из извесних разлога. Нећете се ваљда бојати, да ми је на кратко време поверите? У име грофово јамчим вам за то, да нећете имати штете отуда“.

„Врло радо — одговорила је поцрвенивши — како би се смела устручавати. Али опростите ми моју дрскост, радо бих да знам, због чега је требате?“

„Претрпите се још за мало. Помишљајте на пословицу: „ко много зна, брзо стари“ — рекох у шали.

„Да“, умешала се брбљуша. „Коме све није задала покојница посла својим грешним делом! Ко је икада чуо, да се поред свете иконе вешта оружје. Треба ли се онда чудити, што је зао дух довео у искушење. Често сам се чудила и Барбари Кусминичној, сигурно се на то свикла. Није марила ништа за то. Али ја сам ретко улазила у ону одају и кад су ме послали унутра и кад сам била сама тамо, језа ми је пролазила кроз тело. Очитала сам молитву и нисам гледала у тај закутак! Туда је шетао зао дух, који је упропастио једну човечију душу“.

„То су све ваши сељачки назори“, одговорила је живо лепа Дуњаша, која је хтела да ми покаже своје изображење.

„Како се може веровати у таку глупост. Пиштољ не може сам од себе пући, а господство зна да рукује с њиме. У почетку је наравно то страшљива ствар, знам ја то добро. Кад је н. пр. Лаура Викторовна истављала циљ за младог грофа и сама се увек трудила да у средњу тачку погоди, да се укаже средња шапа, клецале су ми ноге, и ако није било праске нити се указала варница. Сад сам се томе и сама тако привикла, да са задовољством узимам пиштољ у руку, кад спремам њен орман са њеним рубљем“.

Обилно извешће које сам добио, прелазило је моје очекивање. Нисам дуже оклевао. Измењао сам са Барбаром важан поглед; осведочен да у њој сад имам верног савесника, рекао сам одлучно: „Идите грофу; ако спава, пробудите га. Реците му да хоћу да га видим и неодложно да му нешто саопштим. Тамо ћу га чекати“.

„Извршићу све“, рекла је.

Дуњаша је са страхом погледала на своју хаљину, коју сам доста невешто згужвао под мишку. Брзо ми је узела, сама је савила и брижљиво ми метла на руку, шапућући: „Пазите на њу, драги господине. Од нас не долази нико лако до таковог поклона“.

Умирио сам је колико сам могао, и брзо је нестала у чељадску собу да прича о чудноватом, загонетном догађају.

За тим сам узео куглу из џепа, брижљиво сам је увио у парче крпе и упутио сам се право у одаје Францускињине.

19.

Ступио сам у врло раскошну одају препуну драгоцености и мириса. Око је далеко надмашавало грофичине одаје у дубини одаје, иза свилене драперије, налазио се улаз у спаваћу одају.

Чула је мушке кораке. И тек што сам закуцао, кад ме познати глас упита: „Ко је?“

„Истражни судија“.

„Сигурно сте погрешили у врати?“

„Мислим да нисам“.

„Па кога тражите?“

„Француског поданика Лауру Дерло“.

„Доиста. Али знате ли, мој господине, да је врло непристојно, у ране јутарње часове досађивати?“

„Шта хоћете? Околности нас чешће воде, но што ми њи водимо“.

„Кажем вам, да сам још у постељи“.

„Молим вас да ми опростите што вам ваш мир нарушавам, али вас морам неодложно молити, да ме примите“.

„Наоружајте се трпељивошћу. Нисам научена да се брзо облачим“.

„То је угодан и лак изговор при неугодном сусретају. Но борба с речима у осталом не помаже. Дајем вам по сата времена и мећем свој сат на сто. Ако за то време не изидете к мени, или ме не пустите унутра, употребићу друге мере. Имаћете сами себи да припишете, ако се онда прочује оно, што сам држао да се може избећи“.

Није одговорила ништа.

(Свршиће се).

ОГЛАС.

Православна српска црквена општина у Тителу продаваће 28. октобра (13. новембра) у 9 сах. пре подне у школском здању једну своју кућу на вечито путем јавне дражбе.

Продаја је одобрена по вишој власти.

Кућа има две собе, кујну и подрум; покривена је црепом.

Побочно здање, у ком је штала, шупа и др. такође је под црепом. Кућиште и башта је 1 катастр. ланац. Лежи у горњем Тителу и била је пре Шамшалова.

Услови су ови:

1. Сваки лицетант полаже 10% вадијума од 3000 К. као искличне цене.

2. По одобрењу продаје, односно купа, плаћа купац једну трећину целе своте купопродајне — овде се рачуна и вадијум.

3 Друге две трећине купопродајне своте исплаћују се или одмах по одобрењу или по 6% за годину дана од одобрења.

4. По исплати целе куповнине преноси се кућа грунтовно на купца.

Одбор задржава себи право одобрити или не купопродају.

У Тителу, 29. септ. (12. окт.) 1903.

Јосиф Секулић, перовођа. **Петар Каћура,** председник.

1—3 829

ДОБРО СТАРО КУЋЕВНО СРЕДСТВО

које би требало да буде у свакој породици јесте свуда познат и опробани

Ернста Хеса „Eucalyptus“

гарантиран чист, већ од 12 година управо из Аустрије поручиван природни производ.

У Немачкој и Аустро-Угарској законом заштићено. Јефтина цена од 1 кр. 50 пот. За оригиналну флашу која је ради употребе издашна омогућава свакоме набавку тог средства за повраћај здравља и сачувања од болести.

Преко 1500 захвалница и признања

добио сам без захтева од оздрављених лица, који су патили од

сенотина, мрсто-грудо-дратобоље, подагре, недовољног дисања, кијавице, главобоље, бола унутарњих нежних органа, старе ране, болести коже итд.

Не треба пропустити, а да се не поручи врло важна књига у којој су тачно описани Еукалиптус-препарати и како се исти имају употребљавати при описаним болестима. Сваком болеснику достављам на захтев ову књигу бесплатно, у којој сам дао отгамнати количину сведочаба оздрављених лица.

Треба тачно пазити ↓↓↓↓↓↓ ↓↓↓↓↓↓ на заштитну марку

Клигентал у Саксонској.

ERNST HESS

Eucalyptis-Importeur.

Стоваришта у Будимпешти: **Josef v. Török**, Apotheker, VI, Király-utcza 12. und Andrássy út 26. **J. Lederer**, Apotheke, „zum König von Ungarn,“ V., Erzsébettér. Marokkói-utcza 2. **Dr. Alexander Rosenberg**, Apotheke „zum Stern“, VIII. Kerepesi-út 43. **Edmund Elbach**. Apotheke „zum heil. Bartholomäus“, VI. Andrássy-ut 55. **Dr. Emil Buday**, „Stadt-Apotheke“, IV. Váczi-utcza 34. **J. Raditz**. Apotheke „zum weissen Kreuz“, IV. Fővám-tér 6. Apotheke „zum Schwan“, Aréna-ut 124. **Vilhelm Kerpel**, Apotheke „zum weissen Adler“, V. Lipót-körút 23. **Coloman Kriegner's** Apotheke „Üllői-út 61.

583 11—26

Женског одела кројачица,

израђује елегантне тоалете: шлафроке, реформхаљине и блузе по најновијем журналу. Цене су умерене.

Примам ученице које за себе желе радити.

За многобројну посету моли

Драга Добројевић.

2—2 827 Ћурчијска улица број 7.

Највећи добитак је у случају 600,000 марака. | **Објава среће.** | За добитке јамчи држава.

ПОЗИВ НА СУДЕЛОВАЊЕ

у изгледу на згодитке, велике лутрије за коју држава Хамбург јамчи, у којој се мора за извесно

10 милиона 856562 марке добити.

Главни добитци ове корисне новчане велике лутрије следећи су: као **највећи згодитак је у срећном случају 600,000 марака.**

1	премија	од	300,000 М.	1	згодитак	од	40,000 М.
1	„	„	200,000 „	4	„	„	30,000 „
1	„	„	50,000 „	5	„	„	20,000 „
1	„	„	45,000 „	3	„	„	15,000 „
2	„	„	40,000 „	16	„	„	10,000 „
1	„	„	35,000 „	40	„	„	5,000 „
1	„	„	30,000 „	100	„	„	3,000 „
1	згодит.	„	100,000 „	160	„	„	2,000 „
1	„	„	80,000 „	619	„	„	1,000 „
1	„	„	60,000 „	812	„	„	400 „
1	„	„	50,000 „	75	„	„	300 „

Ова лутрија, која је подељена у 7 класа има свега 111,000 срећака са 53,796 згодитака и 8 премија, те тако скоро свака друга срећка мора за извесно добити.

Највећи згодитак је у случају среће у I. класи 50,000 марака; II. класи 55 000 м.; III. класи 60,000 мар.; IV. класи 70,000 мар.; V кл. 75 000 мар; VI. класи 80,000 мар. и у VII. класи 600,000 марака.

За прву класу вучење је званично установљено,

а коштају:

Цела срећка	**Круна**	**7·—**
Пола срећке	„	**3·50**
Четврт срећке	„	**1·75**

Даље уплате за остале класе могу се увидети из плана за вучење, који је снабдевен са државним грбом, а који се на захтев свакоме доставља у напред бадава и франко.

Свакој мојој муштерији после извлачења шаљем званичне листе о извученим срећкама.

Исплаћујем и разашиљем добивене своте тачно и под чувањем тајне.

За поруџбине молим одма а најдаље до

31. октобра и р. ове год.

по поштанској упутници новце послати са поверењем

НА БАНКАРСКУ РАДЊУ

САМУИЛА ХЕКШЕРА стар.

У ХАМБУРГУ.

822 1—17

АГЕНТУРНА РАДЊА
СА ЖИТОМ, РАНОМ
И СВИМА ЗЕМАЉСКИМ ПРОИЗВОДИМА
ПЕТРА ПЕТРОВИЋА
У ШИДУ (СРЕМ)

купује и продаје све у горњу струку спадајућу робу.
Прима и у комисион. Услуга солидна. Провизиона стопа умерена. 778 6—20

Пошто сам накан моју на овдашњој пијаци 42 године постојећу
КРОЈАЧКУ И АБАЦИЈСКУ РАДЊУ
У ВУКОВАРУ
предати, уз врло повољне услове, рефлектанти који желе исту преузети нека се на мене самога обрате.

Јован Поповић
Паја Кифус.
817 5—6

Једина српска јорганџијска радња прима на израду сваковрсне
Јоргане и мадраце,
и све што у ту струку спада. Поверен ми посао обављам најсавесније и најмодерније, а све по најумеренијој цени. На позив у месту посећујем лично. За многобројне поруџбине моли
Споштовањем
Зорка Милићева, Нови Сад
785 10— житна пијаца бр. 12.

ЗАСТУПНИКЕ
и инкасанте за Земун, Митровицу, Паланку и за Ходшага са кауцијом од К 200.—300. — тражимо.
Понуде се шаљу на Singer Co Nähmaschinen Act. Ges. Ujvidék Hauptgasse 1. 824 2—3

ПЕРО ДЕСПИЋ
Главно заступништво Крал. Српске Извозне Банке за Аустрију, повереник Српске повртарске задруге у Новом Саду за Аустрију и Немачку.
БЕЧ, Obere Donaustrasse Nro 93.
Адреса за брзојаве: DESPIĆ, Dianabad — Wien.
Прима у комисион све земљорадничке и др. производе (као: жито, суве шљиве, пекмез, воће, јаја, коже итд.) — Врши набавке за рачун Срба увозника у свима фабричким производима. Даје обавештења сваке врсте. Услуга кулатна. Провизиона стопа умерена.
Адреса за пошиљке: Pero Despić, II. Obere Donaustrasse 93. Wien Staatsbahn. 343 48—

46 33—

Бирт под рачун,
тражи млад, неожењен човек са матером, или уз месечну плату на каквом добром и сталном месту, где може дуже времена остати.
Понуде под шифром »Бирташ« треба слати на администрацију »Заставе«. 825 2—2

Дражбени оглас.
Управа манастира **Раковца** продаваће на јавној дражби у недељу 12. (25.) октобра о. г. своју годишњу
сечу храстове и букове шуме,
састојеће се из **15 кат. јутара.** — Дражбени услови могу се сазнати у манастирској канцеларији.
Манастирска управа.
1—2 831

ПОМОЋНИК
који је вешт струци мушке моде и продаји шешира, а који је старији од 20 година и влада потпуно српским језиком, може добити место.
Понуде са фотографијом ваља упутити на
KERTÉSZ MÓR-а,
НОВИ САД.

НА ЗНАЊЕ!
Пријатељи ме упозорише, да је неки сумњиви господин из околине, набавио непоштеним и недозвољеним начином моје мустре од чаша са ликовима песника и боце са ликовима светитеља, даље и неке примерке од мојих историјских слика на стаклету са перлмутером и путује по Бачкој, Банату и Срему и купи наруџбине и капару на исте предмете и на своје име. Међутим робу коју шаље поузећем саевим је друкчија, лошија и гора, ни налик на мустре и код муштерија је незадовољство врло велико.
Чак сам од пријатеља чуо, да и моје име злоупотребљава.
Правим пошт. муштерије пажљивим, да у овај мах моји путници не путују ни по Банату, ни по Бачкој. Мој путник је за Срем и Славонију г. Адам Ћирић и молим нека му се потпуно поверење поклони.
Молим све моје поштоване муштерије и остале, који дадоше какву поруџбу у тим стварима и положише капару, нека ми се одмах писмено јаве, када су и колико наручили, како бих им могао помоћи, да превару избегну.
С одличним поштовањем
Адреса:
UROS CSAVITS, Orient-Export
Gross-Kikinda.
Урош Чавић
ИЗВОЗНА РАДЊА МЕТАЛА И СТАКАЛА
у Вел. Кикинди.
1—3 830

Најача гром есенција за сирће
Плава камена и фарбе за жито против главнице
Фина зејтина, пиринча, јефтине кафе.
Нова грожђа ситна и крупна
Бирани бадема и лешњика
Минхенско шпатен пиво у флашама.
ДЕЛИКАТЕСА и ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА
Ђ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД
Основана 1866. Главна улица бр. 27. Телефон бр. 76.
751 48—
Грчка лековита вина:
Mavrodaphne, Cypro, Achaier, Malvasier.
Сваки дан свежа путера за тој, са спахилука надвојводе Албрехта.
Дебрецинске и енглеске меснате сланине.
Минералне воде.

XIII. КРАЉ. УГАР. ПОВЛАШТЕНА РАЗРЕДНА ЛУТРИЈА
110.000 лозова 55.000 добитака
Сваки други лоз мора се са добитком вући.
ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У СРЕТНОМ СЛУЧАЈУ
1,000.000 КРУНА
7—34 810
а премија 600,000 круна.
Многи играчи из моје главне колектуре постигли су лепе добитке.
Цена за I. разред 1/8 К 1 50 — 1/4 К 3.— 1/2 К 6.— и цели лоз К 12.—
Ко жели може одмах лоз купити у главној колектури банкарске и мењачке радње МИРОСЛАВА СПАИЋА у Митровици Сремској.

ПРВИ НОВОСАДСКИ ЖЕНСКИ МОДНИ САЛОН
М. БРЕСЛАУЕРА
ГОСПОДСКА УЛИЦА 24. НОВИ САД. ГОСПОДСКА УЛИЦА 24.
У мојем припознатом и добро реномираном женском модном салону израђују се од првих енглеских мушких, као и бечких женских кројачких снага најелегантније тоалете, као:
Енглеске тоалете,
Енглеске костиме,
Јесење и зимске јакне.
Јесење тоалете.
Свилене тоалете,
Опреме за невесте,
даље: све у ову струку спадајуће женске и модне тоалете израђују се најбоље и најјефтиније.
За муштерије са стране довољно је да при поруци пошаљу струк једне хаљине и означе дужину сукње.
Молећи за многобројну посету мог салона, бележим се са високоштовањем
М. Бреслауер,
Господска улица бр. 24.
5—9 742

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.